

ФІНАНСИ, ОБЛІК, АУДИТ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

FINANCE, ACCOUNTING, AUDIT AND TAXATION

Голова секції

Тетяна Косова – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування Національного авіаційного університету;

Tetyana Kosova – Professor, Doctor of Economics, is the Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation National Aviation University

Заступник голови секції

Олена Рибак – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування Національного авіаційного університету

Olena Rybak, – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation National Aviation University

Августова Олена Олександрівна

к.е.н., доцент,

доцент кафедри обліку та оподаткування,

Мухаровська Віталія Вікторівна

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Анотація. Розкрито сутність та види глобальних принципів управлінського обліку. Узагальнено підходи до формування принципів управлінського обліку у фаховій літературі.

Ключові слова: облік, управління, принцип, класифікаційні групи, глобальні принципи.

Актуальність даної теми полягає в тому що, сьогодні українським підприємствам надається право самостійно розробляти власні виробничі програми, плани виробничого і соціального розвитку, визначати стратегії цінової політики, а отже, суттєво зростає відповідальність керівників за прийняті ними управлінські рішення. Керуючим компонентом цих рішень є управлінський облік.

Управлінський облік – це процес збору, накопичення та аналізу даних, інтерпретація та представлення фінансової та виробничої інформації, яка буде основою для прийняття керівництвом оперативних та стратегічних рішень [4].

Основною метою управлінського обліку є саме допомога менеджменту підприємства в досягненні стратегічних цілей підприємства.

Новітня система управлінського обліку включає чимало процедур, вибір яких залежить від цілей управління, здатності оперативно реагувати на зміну зовнішніх і внутрішніх чинників, можливості коригувати неактуальні цілі, прогнозувати ситуацію на майбутнє. Але, вони повинні відповідати певним базовим принципам, що лежать в

основі всіх інших елементів цієї системи [4].

Дослідженню принципів управлінського обліку присвячено праці авторів: О.С. Красова, Л.В. Нападівської, О.Є. Ніколаєвої та Т.В. Шишкової та інших. У наукових працях даних вчених приведено свій підхід до переліку принципів управлінського обліку, щодо якого кожен автор має власне бачення [5].

Отже, принципи управлінського обліку – це базові засади, які є основою організації та ведення управлінського обліку. З метою надання допомоги організаціям стимулювати інтегроване мислення, яке забезпечить більш ефективне прийняття рішень і були розроблені чотири принципи, що зосереджені на досягненні чотирьох основних цілей [5]:

Вплив (комунікація породжує інформацію, що має вплив):

- Розробка і реалізація стратегії – це діалог.
- Комунікація є точковою.
- Комунікація сприяє прийняттю ефективних рішень.

Релевантність (інформація є релевантною):

- Інформація є найкращою з наявної.
- Інформація є надійною і доступною.
- Інформація є контекстуалізованою.

Вартість (аналізується вплив на вартість):

- Моделі забезпечують розуміння варіантів.
- Черговість дій визначається їхнім впливом на результат.

Довіра (розумне керування вибудовує довіру):

- Підзвітність і надійність.
- Сталий розвиток.
- Професійна доброчесність і етика.

У фаховій літературі є різні інші класифікаційні групи принципів, такі наприклад як [3]:

Принцип методологічного плюралізму - переважна більшість економічних проблем може бути вирішена більш плідно на основі методологічних прийомів різних дисциплін, ніж це можна зробити на рівні кожної з них окремо.

Орієнтація обліку на досягнення стратегічних цілей підприємства - приймаючи найбільш вигідне поточне рішення, враховуючи всі можливі альтернативи на різних рівнях управління, пріоритетними слід вважати стратегічні цілі підприємства.

Принцип результативності - при здійсненні будь-яких видів діяльності необхідно постійно порівнювати затрати з отриманим доходом у результаті діяльності, при цьому доходи завжди повинні перевищувати затрати.

Принцип відповідальності за прийняття рішень - за результати, які є наслідком прийнятих рішень на кожному рівні управління, відповідає конкретна особа.

Принцип комплексності - управлінський облік базується на комплексній інформації, незалежно від того, в якій системі ця інформація виникла і яка вона: якісна чи кількісна, зовнішня чи внутрішня, фінансова чи не фінансова.

Принцип «різна собівартість для різних цілей» - ґрунтується на використанні різних видів собівартості для досягнення різних цілей.

Принцип економічності - затрати на створення системи управлінського обліку не повинні перевищувати отриману вигоду від її використання.

Щодо думки Красова О.С. то [2]:

Принципи, обумовлені вимогами бухгалтерського обліку - визначають основні методологічні підходи до визначення суті управлінського обліку

Принципи, що формують склад і процедури ведення управлінського обліку - визначають перелік об'єктів спостереження, їх класифікаційні характеристики і одиниці виміру, включаючи інформацію нефінансового характеру, процедури моніторингу господарських операцій, що здійснюються на підприємстві, в реальному масштабі часу, перелік показників внутрішньої звітності за короткі проміжки часу.

Принципи, що визначають напрями і способи обліку в конкретних ситуаціях управління господарським процесом - орієнтують систему управлінського обліку на використання специфічних прийомів узагальнення інформації з метою обґрунтування управлінських рішень.

До таких принципів відносяться: періодичність, господарського циклу, облік витрат за процесами діяльності, відповідність доходів і витрат, оцінка результатів діяльності структурних підрозділів.

Принципи управлінського обліку були розроблені з метою надання допомоги організаціям подолати розрізненість та стимулювати інтегроване мислення, яке забезпечить більш ефективне прийняття рішень.

Проведений аналіз результатів досліджень вчених та передумов розвитку управлінського обліку в Україні та світі дозволив визначити та розкрити його специфічні принципи. Розроблені принципи управлінського обліку направлені на усунення організаційних бар'єрів шляхом налагодження ефективної комунікації; виділення і використання найактуальнішої і надійнішої інформації для аналізу; вживання аналітичних методів, що дозволяють бачити дію різних чинників на вартість організації; зміцнення атмосфери сумлінності і довіри, що забезпечує процвітання бізнесу в довгостроковій перспективі.

Використані джерела:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 06.07.1999 р. № 96-XIV. Верховна Рада України. 1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Красова О.С. Управленческий учет в США. *Журнал «Горячая линия бухгалтера»*, М. 2006. – 168 с
3. Нападовська Л.В. Управлінський облік: Підручник для вузів. К.: КНТЕУ, 2010. – 648 с.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручн. – 3-тє вид. К.: Лібра, 2006. 704 с
5. Лепетан І.М. Глобальні принципи управлінського обліку та їх застосування на підприємстві *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*, 2020, № 3 URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/26575.pdf>